

ПОРАДИ ЩОДО КОРИСТУВАННЯ ПОСІБНИКОМ

У цьому посібнику дібрано мовний матеріал з автоматизації звука [л], який містить склади, слова, речення, чистомовки, вірші, оповідання. Велика кількість малюнків має зацікавити дитину, спонукати її до самостійного мовлення, розвинути увагу, пам'ять та підготувати її руку до письма.

Цей зошит містить заняття з автоматизації звука [л]. У зошиті є також вірші для заучування напам'ять, тексти для переказу, вправи для проведення артикуляційної та пальчикової гімнастики.

Роботу бажано розпочинати з проведення артикуляційної та пальчикової гімнастики, яка корисна для всіх дітей, а особливо для тих, у кого порушена дрібна моторика.

Після того як логопед поставить звук, можна проводити роботу з його автоматизації. Діти, які не вміють читати, виконують завдання усно.

Матеріал заняття краще поділити на кілька частин і опрацювати його поступово. Посередині заняття бажано проводити вправи пальчикової гімнастики.

Після восьми занять можна розпочинати вчити вірші та переказувати тексти.

ЯК ПРОВОДИТИ ЗАНЯТТЯ

Заняття завжди розпочинайте в гарному настрої. Заздалегідь підготуйте дитину до тривалої, але цікавої роботи.

Логопедичні заняття слід проводити не менше трьох разів на тиждень.

Тривалість заняття для дітей 4 років становить близько 20 хвилин, для дітей 5—6 років — 30 хвилин.

Орієнтовна схема заняття:

- організаційний момент, артикуляційна гімнастика — 5—7 хвилин;
- відпрацювання вимови певного звука — 7—10 хвилин;
- пальчикова гімнастика, фізкультхвилинка, відпочинок — 3—5 хвилин;
- відпрацювання вимови звука (робота з мовним матеріалом) та робота над дрібною моторикою пальців рук (малювання, розфарбовування тощо) — 5—10 хвилин.

Перш ніж приступити до занять, слід приділити увагу органам мовлення дитини, підготувати язик до постановки звука. Таке тренування проводять упродовж двох тижнів. Після вдалих результатів можна розпочинати роботу з автоматизації звука в складах, словах, реченнях, текстах. Якщо дитина не може впоратися з якимось завданням, не сваріть її, а відкладіть це завдання на потім.

Завдання поступово ускладнюються, тож дитина потребує певного часу для відпочинку. Задля зняття втоми проведіть із нею пальчикову гру, фізкультхвилинку, логоритмічну вправу.

Бажаємо вам успіхів та цікавих занять!

АРТИКУЛЯЦІЙНА ГІМНАСТИКА

Артикуляційну гімнастику слід проводити щодня. Дитина має бачити своє обличчя, тож дорослий може сісти разом із нею перед великим дзеркалом або дати їй люстерко. Усі вправи потрібно виконувати чітко, дотримуючись правил.

Основні вправи

1. **«Жабенятко»**. Посміхнутися, показати зціплені зубки. Утримувати губи в такому положенні 5–10 секунд. Повторити 3–4 рази.
2. **«Млинці»**. Посміхнутися, трохи відкрити рот, покласти широкий передній край язика на нижню губу, затримати спокійно широкий язик на рахунок від 1 до 5–10, потім розслаблений язик плавно занести за нижні зуби.
3. **«Смачне варення»**. Посміхнутися, відкрити рот і широким переднім краєм язика облизати верхню губу, рухати язиком зверху вниз, ніби «затягуючи» смачне варення в рот.
4. **«Слоник»**. Губи витягнути «трубочкою» вперед, як під час вимовляння звука [у]. Губи й зуби майже зімкнені. Утримувати губи в такому положенні 5–10 секунд.
5. **«Чистимо зубки»**. Посміхнутися, показати зуби, відкрити рот і кінчиком язика «почистити» нижні (верхні) зуби зсередини.
6. **«Неслухняний язичок»**. Посміхнутися, трохи відкрити рот, спокійно покласти широкий язик на нижню губу, поплескати його губами, вимовляючи «пя-пя-пя», а потім потримати спокійно широкий язик у відкритому роті під рахунок від 1 до 5–10.
7. **«Маляр»**. Посміхнутися, відкрити рот і «пофарбувати» широким кінчиком язика тверде піднебіння. Язик рухати вперед-назад.
8. **«Індик»**. Злегка відкрити рот, покласти широкий язик на верхню губу, рухати широким переднім краєм язика по верхній губі вперед і назад, не відриваючи язик від губи, ніби погладжуючи її. Спочатку рухи повільні, потім прискорити темп і додати голос, поки не почується «бл-бл-бл».
9. **«Конячка»**. Посміхнутися, відкрити рот, поклацати кінчиком язика («коник цокає копитами»).

Додаткові вправи

10. **«Гойдалка»**. Посміхнутися, показати зуби, відкрити рот, покласти широкий язик за нижні зуби з внутрішнього боку й утримувати його в такому положенні на рахунок до 5. Потім підняти широкий язик за верхні зуби з внутрішнього боку і теж утримувати на рахунок до 5. Так по чергово 5–6 разів міняти положення язика.

11. «Годинник». Посміхнутися, трохи відкрити рот, висунути язик якомога далі вперед і робити ним рухи праворуч-ліворуч, торкаючись поперемінно куточків рота.
12. «Хом'ячок». Язик без напруження по чергово впирається в праву та ліву щоки, затримуючись у кожному положенні на 3—5 секунд.
13. «Їжачок». Рот закритий. Виконувати рухи язиком по колу між губами та зубами то за годинниковою стрілкою, то проти.

ПАЛЬЧИКОВА ГІМНАСТИКА

1. «Пальчики вітаються». Кінчик великого пальця правої руки торкається по черзі кінчиків решти пальців. Те саме робити пальцями лівої руки та обома руками разом.
2. «Кулачок». По черзі загинати пальці руки, починаючи з великого, і збирати їх у кулачок. Виконувати вправу правою рукою, потім лівою, обома руками разом. *Інший варіант вправи:* загинати пальці починають із мізинця.
3. «Із кулачка». Одночасно стиснути пальці в кулак (великий палець зверху), а потім по черзі випрямляти їх, починаючи з великого пальця. Виконувати вправу правою, лівою, обома руками. *Інший варіант:* великий палець у середині долоні. Пальці починають випрямляти з мізинця.
4. «Дружні пальчики». Випрямити пальці однієї руки, притиснути один до одного й, напруживши, утримувати 5—10 секунд. Виконувати спочатку кожною рукою по черзі, а потім обома руками одночасно. Після вправи струснути кистями рук.
5. «Пальчики помирилися». Перед цією вправою можна нагадати назви кожного пальчика: великий, вказівний, середній, підмізинний та мізинець.
Вихідна позиція: усі п'ять пальців випрямлені й розчепірені — пальчики «посварилися». Притиснути пальчики один до одного — пальчики «помирилися». Чергувати ці два положення.
6. «Кулька». Пальці обох рук зібрані в пучку, їхні кінчики стиснені. «Надуваємо кульку»: розташувати пальці так, буцімто ви тримаєте руками м'ячик або кульку. «Кулька луснула»: пальці повертаються у вихідне положення.
7. «Зайчик». Вказівний та середній пальці випростати вгору, мізинець та підмізинний притиснути до долоні великим пальцем. Утримувати пальці в такому положенні 5—10 секунд. Вправу виконувати спочатку кожною рукою по черзі, потім — обома руками одночасно. Згинати та розгинати вказівний та середній пальці (униз — угору) на рахунок «раз — два».

8. **«Зайчик грає на барабані»**. Зробити «Зайчика», а потім «барабанити» по черзі підмізинним пальцем та мізинцем по великому пальцю, промовляючи при цьому «бум-бум-бум». Виконувати вправу правою, лівою, обома руками.
9. **«Коза»**. Вказівний палець та мізинець випрямити. Середній та підмізинний притиснути великим пальцем до долоні. Спочатку вправу виконувати кожною рукою по черзі. Потім можна виконувати вправу обома руками, імітуючи цапа та козу.
10. **«Равлик»**. Вказівний, середній та підмізинний пальці притиснуті до долоні. Великий палець та мізинець випрямляються, а потім «ховаються». Виконувати вправу спочатку то правою, то лівою рукою по черзі, потім обома руками одночасно. Можна імітувати повзання равлика по столу.
11. **«Ножиці»**. Великий, підмізинний палець та мізинець притиснути до долоні. Вказівний та середній пальці виставити вперед. Вони то розходяться, то сходяться, імітуючи рух ножиць. Долоня розташована паралельно до столу. Спочатку вправу виконувати повільно, потім поступово прискорювати темп. Стежити за тим, щоб пальці були прямі.
12. **«Людина»**. Вказівний та середній пальці «ходять» або «бігають» по столу (великий палець притримує інші пальці). Виконувати вправу лівою, правою, двома руками.
13. **«Бджілка»**. Випрямити вказівний палець, решту пальців притиснути до долоні великим пальцем. Рухати великим пальцем за годинниковою стрілкою, потім проти неї, промовляючи: «З-з-з-з-з...» Виконувати вправу лівою, правою, двома руками.

ЗАНЯТТЯ

1 Артикуляційна гімнастика.

2 Уяви, що ти — літак. Промов протяжно звук [л], імітуючи руками рухи літака.

3 Прочитай або повтори склади.

ла	ла — ла	ла — ла — ла	ла — ло
ло	ло — ло	ло — ло — ло	ло — ли
ли	ли — ли	ли — ли — ли	ли — ле
ле	ле — ле	ле — ле — ле	ле — лу
лу	лу — лу	лу — лу — лу	лу — ла

4 Прочитай або повтори слова.

ла	ле	ли	ло
лад	лев	лин	лоб
лак	лезо	липа	лом
лан	ледар	лижі	лось
лава	легінь	линва	лоза
лапа	левкой	листок	лопух
лазня	лещата	липень	ломака
ланка	лестоці	лишок	лобода